

JAVASLAT

GRÓF SZÉCHÉNYI ISTVÁN ÉRDEMEINEK TÖRVÉNYBE IKTATÁSA IRÁNT.

Veszprém vármegye 1835. évi márczius hó 9-ik napján és folytatva tartott emlékeztető közgyűléséről felvett jegyzőkönyvből.

344. Olvastatott Kotsi Horváth Sámuel és Noszlopy Ignác követ uraknak folyó 1835-ik januárius 20-án költ hivatalos jelentések, melyben az úrbéri 7 és 8-ik törvénycikkelyek felől az országgyűlési kéttáblák közt fenforgott, jelesen pedig az adózók bolt nyitási jussa, és Pozsega, Verőcze s Szerém vármegyéknek alsó Tót országai nevezettel való felcseréltetése érdemében, melyek mindaddig az óhajtott egyesülés nélkül fenforognak, — úgy a Dunahajózási akadályok elhárítása eránt költ felírás, mint szintén a Buda Pest közt felállítandó hídnak az országgyűlése által meghatározandó bérnek és fizetési időnek kikötésével magánosok válatatja által legczélarányosabbnak vélt országos elhatározása felől; a fenséges Nádor Hitesének nevenapján tett idvezlésről is különösen tudósítják e megyét:

Mely hivatalos jelentést a megyebeli Karok és Rendek országgyűlési követ urak hazafias törekvéseiknek megelegedéssel való méltatása mellett fogadván, minthogy már a benn érdeklett úrbéri törvénycikkelyek, de a Dunahajózási akadályok elhárítása és a Buda Pest között emelendő állandó híd érdemében is a régóhajtott egység a két táblák között megtörtént, tudományul vesznek.

Ezen jelentésből alkalmat véve Zsoldos Ignác főjegyző Gróf Széchényi Istvánnak a haza eránt különösen a Dunahajózási akadályok elhárítása és a Buda Pesti állandó hídra nézve szerzett nagy érdemeire figyelemzetvén Karokat és Rendeket, ezeknek nemzeti jutalomul törvény által leendő megemérésére méltó voltát javallotta.

Minél inkább tudják a megyebeli Karok és Rendek a valódi érdemet, mely ugyan legnagyobb jutalmát magán kívül nem keresi, de ebben, és csak ebben találja fel, illőképen méltatni; minél esmeretesebbek a felhozott Gróf Széchényi Istvánnak a haza eránt tett számos érdemei ki hazafiságát leginkább a haza oltárán nagy tettekkel való áldozásban tüntette ki, annál buzgóbban használták ezen előadást, nem ugyan serkentésül, melyre hazafiai érzéseik nem szorultak, hanem csak alkalmul arra, hogy az indítványt egész kiterjedésben elfogadják, s ennek következtében országgyűlési Követ urak közegyetértéssel oda utasítottak, hogy e megye részéről egy ily értelmű törvényt a Karok és Rendek Gróf Széchényi Istvánnak »a haza eránt tett érdemeit megesmervén«, hálás emlékül és nemzeti jutalomul Ő Császári Királyi Felségének hozzájárultával ezt törvénybe iktatják adandó első jó alkalommal indítványba hozzanak, ennek buzgó pártolását és megerősítésének eszközlését az indítvány megküldésével Követ uraknak a Karok és Rendek előtt esmeretes hazafiuságától nemcsak, hanem az ily nagy Hazafi iránt háládatlan nem lehető Magyar Hon, hozzá illő érzéseitől méltó bizodalommal elvárván.

Egyszersmind pedig ezen elfogadott indítványnak egész kiterjedésében jegyzőkönyvbe iktatása is határozottatott, mely így következik:

Tekintetes Karok és Rendek! Országgyűlési Követ uraknak a Duna-

hajózási akadályok elhárítása, és Pest s Buda közt építendő állandó híd érdemében küldött s ezennel felolvasott jelentésükből alkalmat véve, bátorodom a Tekintetes Karokat és Rendeket egy nagy Hazafira emlékeztetni; emlékeztetni mondom, mert úgy hiszem, hogy annak a haza eránt tett érdemei a tettes Rendek előtt annyira esmeretesek, hogy eránta tiszteletjeket kijelentem, vagy nevét halani mindegy: ez Gróf Széchenyi István.

Hibázna tettes Rendek, a ki a haza hálaadatosságára legkisebb részben is számottartana, mert ehhez senkinek igaza nincs, mivel hogy akárki bármit tett légyen is a hazáért, mivel ezzel csak hazafiai kötelességét teljesítette, a kötelesség teljesítése édes érzésén kívül, mely ugyan nagy és legnagyobb jutalom, másra számot nem tarthat: mindazáltal mivel épen az édes anyák szokták szerette magzataik eránt vonzó érzéseiket leginkább kimutatni, közanyánk a kedves Hazához úgy tartom semmi jobban nem illik, mint egy érdemekkel teljes fia, érdemeinek méltatása, és illő megesmérése.

A most említettem nemes szívű Gróf az Ország könyvtára nagy alapítójának nagyobb fia az tettes Rendek, ki véletlenség ajándékozta születése magas polczáról lelépve nem mondom példátlan, de csakugyan ritka példával maga magában az embert kimívelte, s így többé lett, mert egyszersmind emberis ő az ki fiatalságát és vitézi erejét katonaságra szentelvén, ezen szolgálatját arra is használta, hogy Európának több, s majd minden tartományait bejárja, de nem hogy onnan gólyák módjára ismét csak visszajőjjön, hanem mint a méhek virágról virágra azért szállongnak, hogy azokból az édes mézet kiszíván, kasra gyűjtsék, ő is, a mi jót szépet, dicsőt a külföldön látott, tapasztalt mindazt, mint meg annyi nemes plántát hazánk minden nemes eránt fogékony éghajlata alá átplántálván, a közjót és hasznot ezáltal is előmozdítsa. Midőn pedig a feltétlen engedelmességhez szoktatott katonai forma ruha, szabadon dobogó mejjét, szűk volta miatt szorítani kezdette, azt letenni s biztos előmenetelét maga előtt elvágni nagy lelkű vala, s másnap hasonló nemes, de szabadabb polgári köntöst öltvén magára, mely érzékeny jelenetnek szem mellátó tanuja lévén, soha el nem felelhetem, több érdemjelei, melyek között ugyan tudtomra, az igen becses ágyukereszten kívül hazai több egy sints, nemes lelkű birtokosok ezen resignatiojában, s lemondásában mindegy büszkélkedve annál nagyobb fénynyel ragyogni látzatának.

Gróf Széchenyi István az, ki az 1825-ik Országgyűlésen az idegen és kiholt deák nyelvhez szokott főrendek tábláján magyarul megszóllamlani bátor vala, s ime hála a Magyarok Istenének már most nem csak az ország képviselői küldenek ezen táblához Magyar izeneteket, hanem a főtábla is magyarul küldvén viszon izeneteit, a magyarok magyar hazafi társaikhoz, bárcsak mindig magyarok illő érzéseiket legalább magyar nyelven tolmácsolják. — Ő az ki tudván hogy a nemzet nemzetiség nélkül csak lelketlen csontváz, nemzetiséget pedig nemzeti nyelv nélkül még csak képzelní sem lehet, önmagát egy egész esztendei jövedelmétől megfosztva 60,000 frtot a haza oltárára tett le, s ezáltal a magyar tudós társaságot alapítá, ezen kívül pedig az ország nagyjait, s kivált a főrendi nőnemet annak rútságáról meggyőzvén, mely illetlen az, hogy midőn az oktalan állatoknak

mindegyik osztálya gyakorolja azon osztálybeli hangokat, melyekbe teremtetett, a magyar főrend legyen az mely honfi társaihoz idegen érzéseit mindig csak idegen nyelven rebege s ime Tettes Rendek hány folyó írás, mennyi hírlapok, mennyi magyar munkák jöttek ki, csak nemrégóta édes hazai nyelvünk már megdicsőült felséges fejedelmünk kegyelmes oltalma, és fenséges Nádorunk kegyes pártfogása alatt mily előmenetelt tett, s már most Magyarok Magyarhoz magyarul szólni többé nagykörökben sem szégyen.

A harcz mestersége újabb nevezetes találmányi közé tartozik, a mint a Tettes Rendek bölcsen tudni méltóztatnak, a világító Rakétáknak azon neme, melylyek estve vagy éjjelenként a levegőbe felbocsátatván, ott önszerkesztésüknél fogva több ideig fenmaradnak nemcsak hanem oly világosságot terjesztenek, hogy $1\frac{1}{2}$ s több óra távolságra is minden tárgyak, szintugy mintha nappal volna kitűnván az ellenségnek munkálatai is megláthatnak. — Ilyen közöttünk Gróf Széchényi István.

Ki mint az égből áldásképp lebocsátott harmat, megunván a földi létét származása helyére a levegőbe ismét felszál, láng esze hazafiai hevétől melegítve a felsőbb sphaerákba felemelkedett, s ott meggyújtván lelkes munkáiban világító szövétnekét, tiszta fényű »világ«-ánál, fejedelem eránti hűséget, nemzeti ébredtséget, embertársi szeretet és vallásbeli türeelmet hirdetett, ő az ki embert embertársával előre világítólag megemertette, aki nyilván kimondani alig bátor volt, hogy a pajkos betyárság a magyar névnek csak szégyenére, díszére pedig éppen nem válhat, s a magyar ifjúságot a pallérozódás útján karonfogva vezette, a ki kijelentette egyenesen, hogy a haza boldogsága a megvesztegetetlen szívű közrendű jámbor lakosokon, mint megannyi talpköveken alapúl s hogy a felvett hasonlatosságot folytassam, a haza ellenségeit, veszedelmes munkálataik közepette, világosság terjesztésével kitűntetvén, mi azokban a gyűlöletes olygarchia utálatos apródjaival együtt ráesmértünk, és így őket megutáltuk.

Gróf Széchényi István az, ki egy rokon nemes érzésű társával a tengeren túl szálván a haza szív kamaráit Buda Pestet állandóul egybekötendő hídra, számos költséggel és tetemes fáradsággal több terveket készítettett, s azokat magával elhozta, és így ő az, a mint feőle az ország Bírója és fenséges Nádor Országgyűlési ülésben érdemesnek tartották kijelenteni, kinek mint az eddig győzhetetlennek vélt vaskapui kőszirttekkel férfiasan megívott bajnoknak, a Duna hajózási akadályok nagyrészének már eddig is tett elhárítását, s a Buda Pesti állandó hídnak, több mint édes reményét köszönhetjük.

Halgatok a nemzeti művelődés műhelyéről a Pesti Nemzeti Cassinóról, és az állattenyésztő társaságról, melyek nagylelkű alapítójokat benne tisztelik, de azt csakugyan megemlítem, hogy midőn ezelőtt a magyar a gőzhajókat csak elbeszélés, csak leírások után esmerre, most már ezen nagy hazafiunkak csüggethellen buzgósága Pozsonyt majd Ázsia partjaival kötvén össze gőzösök csapkodják a Magyar Dunának azon habjait melyeken eddig csak gussal kötött falapátok és evedzők csikorogtak, s melyeknek, rendezetlen partjain a félig rakott teréhvél kicsigázott gebék vánszorogtak.

Szeretném Tettes Rendek ha minden megye termében Gróf Széchényi

István dicső képe függene, had tanítana ez meg minden látót arra, hogy az a nagy hazafi ki a haza oltárán tettekkel áldozik, — szeretném ha az építendő első gőzhajó a Széchényi érdemlett nevet nyeresen, — szeretném ha a Széchényi nevét viselendő Pest Budai állandó hídfő előmozdítójának Colossalis képét ércbe öntve hordozná vállain; had mennének el oda a jó apák, és az ő, de egyszersmind a haza reményeit is kedves fiaikat oda vivén, annak példájának mutatásával ébresztenék gyermekeiket arra, hogy hasonló nagy hazafiak lenni törekedjenek: — had vinnék oda a jó anyák kedves leányaikat anyai kezekben vezetve és indítanak intének leányaikat arra, hogy oly lelkes magyar nők lenni iparkodjanak, milyenek ő, ki magyar nő nemet neveltetni kívánta: azon alacsony fondorkodók pedig nemhogy tiszta szívbéli szándékát előmozdították volna, hanem őtet mint ábrándozót gáncsolók, magassága mellett megálva pirulással, ha ugyan arra még képesek, látnák nyomorúlt törpeségjeket.

De mindezeket az utókor hazafiuságára bízván, csekély, de tiszta hazafiúi szívből származó szavazatomat abban bátorodom előadni, hogy a Tekintetes Karokat és Rendeket megkérjem méltóztassanak Országgyűlési követ uraknak utasításul adni, hogy Gróf Széchényi Istvánnak a haza iránti érdemeinek törvény által leendő megismerését adandó első jó alkalommal indítványba hozni, és azt hazafiúi buzgósággal pártolni igyekezzenek. A törvényjavallat aláztos vélekedésem szerint ily forma lehetne:

A Karok és Rendek Gróf Széchényi Istvánnak a haza eránt tett érdemeit megismerván, hálás emlékül, és nemzeti jutalomul Ó Császári Királyi Felsége hozzájárulásával ezt törvénybe iktatják.

Nem kerül ez tettes Rendek semmibe, mint a nagy érdemnek nyilvános ugyan, de éppen így érdemes, így kellő megismerésébe, s ezen pusztá megismerés volna-e az, mit a tettes Rendek attól ki szerencséjét, vagyonát, s még eddig életén kívül mindenét a hazáért és így a tettes Rendekért is feláldozta, sajnálnának s kiméletlen, de egyszersmind igazságtalan kezekkel tépnék le érdemteljes homlokáról azon polgári cserkoszorút, melyet arra a hálás haza, nemzeti jutalomul fűzendő lenne. Nem, ezt Veszprém lelkes rendei nem tehetik.

Néma csend az melylyel a tettes Rendek ezen előadásomra felelnek, óh hála az Égnek meghalgtak, megértettek és így hazafiúi kérésem már már teljesedve látom. Igen is teljesedve látom, mert tudom méltatni azon mély hallgatásnak szentségét, mely most ezen teremet elfogta, s a melyben még a féltékeny irigység sem sziszeghet: a jobb keblek pedig hazafiúi észre hevülve, szíveik kettőztetett dobogásával vélem együtt azt kívánják: hogy a Magyarok Istene mind azt, ki Gróf Széchényi Istvánt mint hazafit, érdeme szerint tiszteli, áldja meg, — adjon a hazának több Széchényi Istvánokat, ezt pedig a haza boldogítására, s dicsőségünkre sokáig boldogul éltesse.

Olvasta és kiadta: Zsoldos Ignác s. k
hites főjegyző.

Közli: JÓNÁS KAROLY.